

„DORINȚELE ROMÂNILOR”. UN DOCUMENT INEDIT PREMERGĂTOR UNIRII DE LA 1859

Renata-Gabriela Buzău

muzeograf, Muzeul de Istorie și Etnografie Târgu Neamț-Complexul Muzeal Național Neamț
(email: renata_gabriela89@yahoo.com)

Rezumat. *Unirea Principatelor Române, un ideal enunțat încă de liderii revoluției de la 1848 a fost posibilă abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Contextul politic european favorabil creat de Războiul Crimeii a făcut posibilă discutarea chestiunii României la Congresul de Pace de la Paris (1856). Opoziția unora dintre Marile Puteri la propunerea Franței privind unirea Moldovei și a Valahiei au provocat consultarea românilor în ceea ce privește viitoarea lor formă de organizare. Pe plan intern, unioniștii au redactat documente care exprimau dorința populară, așa cum este cel din colecția Muzeului de Istorie și Etnografie din Târgu Neamț, intitulat „Dorințele poporului român”. Valoarea sa este incontestabilă, fiind un document original, foarte rar, scris între 1856-1857 și care, prin conținut, exprimă importanța pașilor urmați de locuitorii principatelor spre întemeierea Statului Român.*

Cuvinte cheie: *Dorințele poporului român, document, arhivă.*

*

Abstract. *The union of the Romanian Principalities, an ideal worded by the leaders of the revolution of 1848, was possible in the second half of the 19th century. The favorable European political scene, created by the Crimean War, made it possible to discuss the Romanian issue at the Peace Congress in Paris (1856). The opposition of some of the Great Powers, regarding the French proposal to unite Moldova and Wallachia, caused the consultation of the Romanians regarding their future organization. Internally, the unionists developed documents that expressed the will of the people, such as the one in the collection of the Museum of History and Ethnography Târgu Neamț, entitled “The Wishes of the Romanian People”. Its value is undeniable, being an original document, extremely rare, written between 1856-1857 and which, through its content, expresses the importance of the steps taken by the inhabitants of the Principalities to establish the Romanian State.*

Key words: *The Wishes of the Romanian People, Document, Archive.*

Unirea Principatelor Române constituie un moment istoric amplu tratat în istoriografia românească, dar care s-a aflat și în atenția cercetătorilor străini, fiind o problemă ce a generat dezbateri pe scena politică europeană din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Deși acest eveniment pare a fi unul investigat în totalitate, totuși încă mai există aspecte ce necesită aprofundare. Studiarea documentelor de arhivă poate aduce noi completări, punând în lumină detalii necunoscute care au contribuit, chiar și la o scară redusă, la edificarea statului național român modern. Din acest motiv, am ales valorificarea unui astfel de act inedit care poate veni în

sprijinul înțelegerii contextului în care s-a realizat unirea de la 24 ianuarie 1859 și care atestă determinarea românilor de a-și construi singuri viitorul.

Înfrângerea revoluției din 1848 nu a însemnat spulberarea idealurilor naționale și liberale afirmate de fruntașii pașoptiști români. La începutul anilor '50 ai secolului al XIX-lea, activitatea politică a acestora se desfășura în exil: „*Memorii, articole prin reviste și ziare, discursuri, convorbiri cu oamenii însemnați ai timpului, conferințe și întruniri publice – iată în scurt în ce constă activitatea Românilor exilați în urma Revoluției din 1848*”¹. În acest fel, emigrația românească a încercat, dar fără a reuși în mod semnificativ, să influențeze cursul evenimentelor din Principate atrăgând atenția cancelariilor occidentale².

Pentru a împlini dezideratul de unire a Moldovei și Țării Românești, era necesară o ambianță europeană favorabilă constituirii unui stat nou, statul național român, cu instituții moderne³. Războiul Crimeei, declanșat în anul 1853, între Rusia și Imperiul Otoman, a creat acel cadru internațional mult așteptat și a evidențiat interesele divergente ale Marilor Puteri Europene.

Țarul Nicolae I nu își dorea nimic mai mult decât nimicirea imperiului devenit „bolnavul Europei”, pentru a-și asigura statutul de protector al popoarele slave și ortodoxe din Balcani, ceea ce i-ar fi permis să domine mare parte din această peninsulă⁴.

În anul 1854 Franța și Marea Britanie au intervenit în acest conflict de partea Porții Otomane pentru că „*Integritatea Turciei, apărarea autorității Sultanului, aceasta este pricina războiului din 1853. Declararea de războiu a Angliei o și spune curat: războiul se face pentru apărarea Sultanului*”⁵. Menținerea integrității teritoriale a Imperiul Turc era absolut necesară întrucât britanicii doreau protejarea „drumului Indiilor” prin Orientul Apropiat, urmărind să împiedice tendințele hegemonice ale Rusiei țariste asupra strâmtorilor și pătrunderea flotei rusești în Mediterana orientală⁶. Implicarea Franței se justifica printr-un triplu

¹ Daniel Clain, *Din trecutul mișcărilor pentru unirea românilor*, Imprimeria Județului Neamț, Piatra-Neamț, 1929, p. 13.

² Keith Hitchins, *Românii, 1774-1866*, Traducere din engleză de George G. Potra și Delia Răzdolescu, Editura Humanitas, București, 1998, p. 339; Barbara Jelavich, *Russia and the Formation of the Romanian National State, 1821-1878*, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom, 1984, pp. 52-54.

³ Dan Berindei, *Politică externă și diplomați la începuturile României moderne*, Editura Mica Valahie, București, 2011, p. 175.

⁴ Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei, vol. IV: Naționalismele și Concertul european. Secolul XIX (1815-1919)*, traducere de Monica Țîmu, ediție îngrijită, note și comentarii de Ovidiu Pecican, Institutul European, Iași, 1998, p. 131.

⁵ Ion S. Floru, *Napoleon III, Împăratul protector*, Editura Librăriei SOCEC & Co. Societate Anonimă, București, 1909, p. 27.

⁶ Serge Berstein, Pierre Milza, *op. cit.*, p. 131.

avantaj: consolidarea regimului său prin glorie militară, obținută cu cheltuieli minime; ruperea izolării diplomatice care a urmat după proclamarea celui de-al Doilea Imperiu Francez și care a trezit suveranilor europeni amintirea politicii expansioniste dusă de Napoleon I; diminuarea influenței Rusiei care proteja ordinea restaurată prin Congresul de la Viena, în 1815⁷.

În vara anului 1854, Principatele Române au fost ocupate de Imperiul Austriac, trupele rusești fiind nevoite să se retragă. Astfel se pune capăt campaniei dunărene a războiului început în 1853, care a continuat în Marea Neagră și în Marea Baltică, centrându-se în special în Peninsula Crimeea⁸.

În acest conflict, operațiunile militare au fost dublate de tratative diplomatice. Prin urmare, între lunile martie-iunie 1855 au avut loc negocierile de pace de la Viena, determinate de o campanie istovitoare și fără rezultate concrete pentru nici una din tabere. Deși au fost neconcludente, dezbaterile au oferit o primă ocazie de schimb deschis de păreri cu privire la viitorul Principatelor Române: „*În ședința a 6-a a conferinței de la Viena (26 Martie 1855) reprezentantul Franței, baronul de Bourqueney citește un memoriu în care es la iveală două mari principii: acela al Unirii principatelor românești al Prințului Strein*”⁹. Potrivit ministrului francez în Austria, François Bourquenay, prin realizarea unirii celor două Principate, pe de o parte se înlătura dominația exclusivă a unei singure Mari Puteri, iar pe de altă parte Imperiul Otoman era protejat de tendințele hegemonice ale Rusiei Tariste¹⁰.

În pofida demersurilor ce s-au făcut în Moldova și Țara Românească de către domnitori, politicieni și intelectuali, în vederea influențării tratativelor Conferinței de la Viena, acestea s-au dovedit ineficiente. Reprezentanții Marilor Puteri, reuniți în capitala Austriei, nu au ajuns la un rezultat concret în privința finalizării războiului și nu au acceptat unirea ca o soluție a chestiunii românești¹¹.

În privința unirii celor două Principate s-au conturat două tabere; Franța și Rusia au încurajat acest demers, inițial și Marea Britanie. Austria și Turcia au fost refractare de la bun început. Împăratul Franței, Napoleon al III-lea, a dorit să distrugă Europa creată de Congresul de la Viena (1815), susținând edificarea unei Europe a naționalităților, al cărei arbitru își propusese să devină: „*El crezù într’o misiune: să regenereze Europa și să facă din Franța centrul lumii*”¹². Din acest motiv,

⁷ *Ibidem*, p. 131, 132.

⁸ Dan Berindei, *op. cit.*, p. 79.

⁹ Daniel Clain, *op. cit.*, p. 15.

¹⁰ Dimitrie A. Sturdza, *Însemnătatea europeană a realizării definitive a dorințelor rostite de Divanurile ad-hoc în 7/19 și 9/21 octomvrie 1857 și autoritatea faptului împlinit executat în 1866 de cei îndreptățiți*, în *Analele Academiei Române*, seria II, Tom XXXIV, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl S-sor Ioan St. Rasidescu 16, București 1912, p. 2.

¹¹ Keith Hitchins, *op. cit.*, p. 346.

¹² Ion S. Floru, *op. cit.*, p. 24.

împăratul Napoleon al III-lea a încurajat aspirațiile italienilor, polonezilor, dar și pe cele ale românilor, urmărind să facă din România unită „*unul din stâlpii noii configurații politice din Europa Răsăriteană*”¹³. Diplomații ruși au încercat să profite de controversata unire și au trecut de partea unioniștilor cu scopul de a slăbi relațiile Franței cu aliații ei¹⁴. Deși Marea Britanie a perceput constituirea statului român drept o soluție împotriva expansiunii Rusiei în teritoriile balcanice ale Imperiului Turc, după Congresul de pace de la Paris, aceasta a adoptat o poziție antiunionistă, în condițiile în care consolidarea Principatelor ar fi deserved mai mult interesele francezilor în regiune și nu pe cele ale britanicilor. Oficialii otomani s-au opus vehement unirii, considerând-o un preludiu al independenței. Împărtășind aceleași sentimente antiunioniste, Austria „*declarase că nu va consimți niciodată la înființarea unui nou Piemont la hotarele răsăritene ale monarhiei*”¹⁵, existând riscul ca, în timp, românii din Transilvania să se desprindă de Imperiul Habsburgic pentru a se uni cu conaționalii lor, ceea ce însemna afectarea integrității teritoriale a statului multinațional din centrul Europei¹⁶.

După căderea Sevastopolului, în septembrie 1855, ce prefigura finalizarea războiului cu victoria alianței anglo-franceză, au reînceput negocierile de pace¹⁷. Ideea constituirii unui stat român ca un o barieră între Imperiul Otoman și cel Țarist, s-a vehiculat în corespondența diplomaților străini, de la acea vreme. Cu doar câteva zile înainte de deschiderea lucrărilor Congresului de Pace de la Paris, Édouard Thouvenel, ambasadorul Franței la Constantinopol, îi scria ministrului de externe francez, contele Alexandre Walewski, următoarele: „*Am încercat să conving pe miniștrii otomani că adevăratul interes al Turciei ca și al nostru, este să formeze pe Dunăre o barieră solidă și că, în afară de dreptul de suzeranitate, care trebuie păstrat, pentru rest, tot ce are Poarta de făcut mai cu înțelepciune și mai cu folos este să se arate cât se poate de darnică.*”¹⁸. Dintr-o scrisoare trimisă de responsabilul afacerilor externe din Franța, diplomatului francez din capitala Imperiului Otoman, reiese poziția fermă unionistă a împăratului și situația în care acesta ar renunța să mai susțină cauza românilor: „*Noi vrem unirea ... Împăratul ține la această unire pînă la extrem [...]. Maiestatea Sa vrea ca să faceți toate eforturile, spre a ajunge la acest rezultat, cu sau fără consimțământul Porții. Împăratul n’ar renunța la ideea sa, în această privire, decât, dacă divanurile ad-hoc s’ar pronunța*

¹³ Keith Hitchins, *op. cit.*, p. 347.

¹⁴ Barbara Jelavich, *History of the Balkans*, vol I, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom, 1983, p. 290.

¹⁵ *Unirea: 24 Ianuarie 1859. Cu prilejul împlinirii a 50 de ani dela Unire*, Editura Librăriei SOCEC & Co., Societate Anonimă, București, 1909, p. 10.

¹⁶ Barbara Jelavich, *op. cit.*, p. 290.

¹⁷ Dan Berindei, *op. cit.*, p. 82.

¹⁸ Ion S. Floru, *op. cit.*, p. 30, 31.

într'un sens contrariu"¹⁹. Consecvența de neclintit a împăratului Napoleon al III-lea era însă dictată de obiective mai mari de politică externă, cum ar fi sporirea influenței franceze în Răsăritul Europei²⁰.

La data de 11 februarie 1866 în capitala Imperiului Turc a avut loc o conferință, în prezența ambasadurilor Franței, Marii Britanii, Austriei și a Marelui Vizir, ale cărei dispoziții au reconfirmat încălcarea autonomiei pentru Moldova și Țara Românească, așa cum prevedea și Convenția de la Balta Liman, din 1849: „*Nici mai mult nici mai puțin, țările române erau considerate ca făcând parte integrantă din imperiul otoman; Domnii trebuiau să fie numiți d'adrechtul de Poartă, legiurile să fie făcute la Constantinopole sub ochii Porții de o comisiune de Munteni și Moldoveni*”²¹. În semn de protest, domnul Moldovei, Grigore Alexandru Ghica a adresat Congresului de la Paris, spre sfârșitul lunii februarie 1856, un memoriu, anexat scrisorii pe care i-a trimis-o ministrului de externe francez, contele Alexandre Walewski. Din documentul trimis reiese că unirea celor două țări era expresia voinței românilor, contextul de la acea vreme, creat ca urmare a înfrângerii Rusiei, fiind prielnic satisfacerii acestei revendicări: „*fiindcă prin protocolul de la Constantinopole se atingea organizarea celor 2 principate, ar fi trebuit să se procedă mai larg și să se satisfacă una din primele dorinți ale Moldo-Valachilor unind cele 2 Principate, împrejurările de față permițând și cerând aceasta. S'ar fi dat Patriei comune o putere și o trăinicie care sunt în interesul Europei ca și'n acela al Turciei*”²². Inițiativa avută de Grigore Alexandru Ghica demonstrează preocuparea acestuia „*de a da viitorului stat român o organizare națională și democratică*”²³.

Lucrările Congresului de pace de la Paris, începute pe 25 februarie 1856, au readus în atenția Marilor Puteri problema Principatelor și au evidențiat tendința spre înțelegere și compromis din cadrul dezbaterilor ce au avut loc²⁴. Ca o reamintire a celor afirmate de baronul Bourqueney, în conferințele din capitala Imperiului Austriac, unirea Moldovei și a Țării Românești a fost propusă în cadrul celei de-a șase ședințe de către contele Walewski, susținut de omologul său britanic, George William Frederick Villiers, al patrulea conte de Clarendon: „*înainte de a se începe discuția privitoare la organizarea principatelor să se hotărască o chestiune de principiu, anume dacă Moldova și Valachia vor fi reunite pe viitor într'un singur principat sau ele vor continua să aibă o administrație separată.*

¹⁹ *Ibidem*, p. 34.

²⁰ Keith Hitchins, *op. cit.*, p. 347.

²¹ Daniel Clain, *op. cit.*, p. 16, 17.

²² *Ibidem*, p. 17.

²³ *Ibidem*.

²⁴ Dan Berindei, *op. cit.*, p. 85; Barbara Jelavich, *Russia and the Formation of the Romanian National State, 1821-1878*, pp. 66-70.

*Representantul Franței, Conte Walewski, crede că unirea acestor 2 provincii răspunzând la niște necesități descoperite printr-o cercetare făcută cu atenție asupra adevăratelor lor interese, congresul trebui s'o admită și s'o proclame*²⁵. Rezolvarea chestiunii românești, așa cum era dorită de împăratul Napoleon al III-lea și exprimată de diplomatul său responsabil de afacerile externe, a fost respinsă de Ali Pașa, ministrul plenipotențiar turc, și de contele Karl Ferdinand Graf von Buol-Schauenstein, ministrul de externe austriac, diplomații invocând ca argument importanța pe care locuitorii din Moldova și Țara Românească o acordau autonomiei lor, aceasta fiind dovada că ei își doreau ca cele două țări să rămână separate²⁶. Diferențele de opinie privind rezolvarea chestiunii românești, au culminat cu remarcă oficialului austriac referitoare la faptul că populațiile din cele două țări nu au fost consultate în această privință. Omologul său britanic, contele Clarendon, în calitate de reprezentant al unei monarhii parlamentare, considera că dorințele românilor trebuiau luate în seamă, iar în condițiile în care reprezentanții Imperiului Otoman și ai celui Habsburgic stăruiau în a susține că populația din Principate nu dorește unirea, s-a decis organizarea de alegeri pentru formarea unor Divanuri *ad-hoc* care să clarifice chestiunea²⁷.

Tratatul de Pace semnat de reprezentanții Marilor Puteri Europene în capitala Franței, la data de 30 martie 1856, a influențat dezvoltarea politică a Moldovei și Țării Românești. Chiar dacă suzeranitatea otomană nu a fost înlăturată, totuși înlocuirea protectoratului rusesc cu garanția colectivă a celor șapte Puteri Europene a însemnat sfârșitul controlului exercitat de Rusia Țaristă asupra Principatelor Române, fiind de așteptat și o nouă reorganizare politică a acestora²⁸. În condițiile în care dezacordul statelor garante în privința unirii se menținea, una din prevederile tratatului ce pune capăt Războiului Crimeii stabilea consultarea românilor, deciziile acestora urmând să fie dezbătute ulterior²⁹.

Echilibrul de forțe instituit pe continentul european a favorizat constituirea statului național român, dar acțiunile interne au fost cele care au determinat transformarea idealului de unire în realitate. Nașterea României Moderne a fost o problemă europeană care a interesat cercurile diplomatice ale Europei și care s-a integrat într-un proces mai amplu, cel de formare a statelor naționale, însă ea a fost „*determinată primordial de factorii interni*”³⁰.

²⁵ Daniel Clain, *op. cit.*, p. 18.

²⁶ Dan Berindei, *op. cit.*, p. 85; Keith Hitchins, *op. cit.*, p. 347; Andrada L. Manole, *Stratford Canning and the Romanian Principalities*, în *Managementul Intercultural*, vol. XVI, nr. 2 (31), 2014, p. 202.

²⁷ Andrada L. Manole, *op. cit.*, p. 202.

²⁸ Barbara Jelavich, *History of the Balkans*, vol. I, p. 287; Candan Badem, *The Ottoman Crimean War (1853-1856)*, Brill, Leiden, Boston, 2010, p. 287; Jacques-Alain de Sédouy, *Le Congrès de Paris de 1856*, în *Revue des deux mondes*, martie 2006, Paris, p. 44.

²⁹ Barbara Jelavich, *op. cit.*, vol. I, p. 288.

³⁰ Dan Berindei, *op. cit.*, p. 76.

La începutul lunii februarie a anului 1857 unioniștii din Iași s-au organizat, constituind un Comitet Electoral al Unirii pentru a exprima dorințele poporului român din Principate în Divanurile *ad-hoc*. Acest Comitet a adoptat un Program de Acțiune ce cuprindea următoarele nouă puncte:

„1°. Unirea Principatelor Moldova și Valahia într'un singur Stat, cu respectarea Drepturilor Porții în cuprinderea vechilor noastre Tractate (Capitulații);

2°. Neutralitatea Pământului Principatelor române;

3°. Respectarea Drepturilor Principatelor și în deosebi a Autonomiei lor în cuprinderea acelorăși Tractate;

4°. Ereditatea Șefului Statului, ales din una din familiile suverane ale Europei, însă cu înlăturarea acelor din Statele vecine (Hospodaratul și-a făcut timpul; un nou regim european trebuie să-i succedez);

5°. Puterea legiuitoare încredințată unei obștești Adunări, care să reprezinte interesele întregii nații;

6°. Supunerea străinilor din Principate la legile pământului;

7°. Recunoașterea dreptului Principatelor-Unite de a-și întemeia relațiile comerciale după interesele lor;

8°. Garanția colectivă a tuturor Puterilor, cari au subscris Tractatul de Paris, spre asigurarea tuturor drepturilor mai sus arătate;

9°. Partida Unirei, fiind totodată și partida progresului, dorește a vedea introduse în țara noastră și toate reformele, cari sunt în stare de a ne civiliza societatea și a ne întări nația, - reformele întemeiate pe principiile dreptății și egalității înaintea legii, precum și pe respectul proprietății”³¹.

Numirea în martie 1857 a unui nou caimacam al Moldovei, ostil ideii de unire a celor două Principate, ca urmare a morții lui Teodor Balș, a determinat o consolidare a legăturii unioniștilor în jurul cauzei pentru care luptau. În acest sens, Comitetul Electoral din Iași a adresat partizanilor unirii un manifest³², în care erau enumerate dorințele românilor, în conformitate cu prevederile Tratatului de la Paris. În Țara Românească a existat o acțiune paralelă cu cea din Moldova, membrii Comitetelor Unite publicând un program ce reprezenta expresia voinței muntenilor, în care se solicita în patru puncte următoarele:

I. Chezășuirea Autonomiei și a Drepturilor noastre Internaționale, după cum sunt hotărâte amândouă prin Capitulațiile din anii 1393, 1460 și 1513, încheiate între Țările Române cu Înalta Poartă Suzerană; precum și Neutralitatea teritoriului Moldo-Român.

II. Unirea țărilor România și Moldova într'un singur stat și sub un singur guvern.

³¹ Dimitrie A. Sturdza, *op. cit.*, p. 8, 9.

³² *Ibidem*, p. 14.

III. Prinț străin cu moștenirea Tronului, ales dintr-o dinastie domnitoare d'ale Europei, ai cărui moștenitori născuți în țară am dori să fie crescuți în religia țării.

*IV. Guvern Constituțional Reprezentativ; și după datinele cele vechi ale țării, o singură Adunare Obștească, care va fi întocmită pe o bază electorală îndestul de largă, încât să reprezinte interesele generale ale populației române*³³.

Un document original, similar programului publicat la București, se află în colecția Muzeului de Istorie și Etnografie Târgu Neamț. Acesta a fost donat de către Augustin Z. N. Pop³⁴ și este redat în anexa prezentului articol. Intitulat „*Dorințele Românilor*”, el atestă demersurile care s-au făcut în epocă, în Moldova, de către reprezentanții partidei unioniste, în vederea unirii Principatelor Române.

Actul, extrem de valoros prin raritatea lui, are doar patru pagini, dintre care una conține un text în redactarea căruia a fost folosit alfabetul de tranziție, specific acelor vremuri, unele cuvinte fiind scrise exclusiv cu caractere chirilice, iar altele doar cu caractere latine. Următoarele două pagini cuprind un tabel cu trei rubrici principale: nume, profesie, localitate. Din păcate, scrisul ilizibil nu ne-a permis să identificăm cei 51 de semnatori ai documentului, profesia a fost menționată doar de patru dintre ei, iar localitatea a fost consemnată de o singură persoană (Dorohoi). Chiar și în aceste condiții, memoriul este unul inedit prin conținutul său. Inițiatorii lui, pornind de la prevederile Tratatului de Pace încheiat la Paris, au formulat opt puncte esențiale, din care unele s-au regăsit și în rezoluțiile Divanurilor *ad-hoc*, elaborate în Moldova și în Țara Românească, ce au stat la baza demersurilor care s-au făcut pentru săvârșirea actului unirii de la 24 ianuarie 1859, prin dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza.

Semnatorii documentului susțineau că după ce va fi asigurată garanția Marilor Puteri, se va proceda la organizarea alegerilor pentru convocarea adunărilor *ad-hoc* din cele două Principate: „*numai după ce înaltele puteri garante vor bine-voi a recunoaște și chezașui cele optu puncte sus zise, ar urma să ne ocupăm de organizarea dinlăuntru*”³⁵. Totodată, promotorii memoriului stipulau, la fel ca uniunii ieșeni, faptul că toate reformele trebuiau întemeiate pe

³³ *Ibidem*, p. 16, 17.

³⁴ Augustin Z. N. Pop (1910-1988) a fost un istoric literar care și-a dedicat mare parte a carierei cunoașterii vieții și operei lui Mihai Eminescu. A scris numeroase volume de critică și istorie literară, precum și însemnate articole, comunicări, publicate în revistele vremii. Pornind de la numeroasele documente de arhivă, cunoscutul cercetător a publicat lucrări precum: „Din Eminescu necunoscut” (1942), „Aglae Eminovici – sora poetului” (1943), „Eminescu – noi contribuții documentare la biografia lui M. Eminescu”. Volumul „Mărturi...Eminescu – Veronica Micle”, apărut în anul 1967 și reeditat în 1969, este „o lucrare documentară și constituie o replică la romanțările insuficient informate, care au făcut din iubita lui Eminescu un personaj frivol” (Augustin Z. N. Pop).

³⁵ *Dorințele Românilor*, nr. inv. 479, colecția Muzeului de Istorie și Etnografie Târgu Neamț.

„principiile Dreptății, a Egalității înaintea legii și a respectului Proprietății”³⁶. Nu în ultimul rând, în calitate de alegători, inițiatorii actului precizau că sufragiul lor se va îndrepta doar către acei deputați care își vor lua angajamentul de a declara, susține și vota în Divanul *ad-hoc* al Moldovei cele opt puncte de bază, pe care cei 51 de unioniști le-au formulat: „ne îndatorăm că votul nostru îl vom da numai pentru aceia, cari mai înainte de zioa alegerii, voru chezășui prin înscrisu îndatorire, că vor declara aceste baze, le voru susține cu conștiință și le voru vota în divanul *ad hoc* pe față, iară nu cu votusecretu”³⁷.

Caracterul inedit și importanța documentului prezentat nu pot fi contestate prin prisma faptului că este un act original, elaborat după semnarea Tratatului de Pace încheiat în capitala Franței (30 martie 1856), dar înainte de convocarea Divanului *ad-hoc* din Moldova (4 octombrie 1856) și care constituie, prin prevederile sale, un preludiu al rezoluției adoptate de reprezentanții acestui organism reprezentativ și consultativ. De asemenea, privind în perspectivă, putem afirma cu certitudine că paginile acestui memoriu cuprind esența care a stat la baza nașterii Statului Român Modern la data de 24 ianuarie 1859.

Anexa 1

„Dorințele românilor

În virtutea vechilor drepturi ale Țării noastre consfințite prin capitulațiile ce au încheiat după vremi Domnii noștri Moldo-Rumâni cu Înalta Poartă, și în urmarea tractatului de la Paris din 18/30 Martie 1856, voindu să păstrăm în toată întregimea lor acele drepturi strămoșești, care sânt temeliile Autonomiei noastre, și să respectăm tot-de-odată și drepturile Înaltei Porți, statorinicite prin acele capitulații, Noi sub-însemnații Români dorimu:

1. Unirea Principatelor într'unu singur stat, cu respectarea drepturilor Înaltei Porți, în cuprinderea vechilor noastre trataturi (capitulații).
2. Neutralitatea pământului Principatelor.
3. Respectarea drepturilor Principatelor și îndeosăbi a autonomiei lor în coprinderea acelorași tratate.
4. Prințu străinu cu moștenirea tronului, ales dintr-o dinastie domnitoare d'ale Europei, ai cărei moștenitori născuți în țară să fie crescuți în religia Țării
5. Puterea legiuitoare încredințată unei obștești Adunări, care să reprezenteze interesele întregii nații.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Ibidem.

6. *Supunerea străinilor aflători în Principate la legile pământului.*

7. *Recunoaşterea dreptului Principatelor de a-şi întemeia relaţiile comerciale după interesele lor.*

8. *Toate aceste sub garanţia colectivă a puterilor ce au subscris tratatul de Paris.*

Aceste fiind bazele pe care se întemeiază fiinţa noastră politică, fără de care, ori-ce chezuşuire în privinţa îmbunătăţirii sociale este peste putinţă a se realiza şi a procura Ţării unu viitoru ferice şi statornicu, subtu însemnaţii credemu că numai după ce înaltele puteri garante vor bine-voi a recunoaşte şi chezăşui cele optu puncte sus zise, ar urma să ne ocupăm de organizarea dinlăuntru; când atunci unindu-se Divanurile ad hoc din amândouă Ţările Române să se declare în Adunare Estraordinară în virtutea dreptului de Autonomie, şi alcătuindu legea electorală, după care să se compue în viitoru obşteasca Adunare a ţării pe baza Art. V. mai sus pomenitu, să se îndeletnicească apoi la reformele dinlăuntru ale Statului Românescu, aşezând bazele viitoarei sale constituţii.

Declarăm tot-d'odată că o profesie a noastră de credinţă: că toate reformele dinlăuntru trebuie să fie întemeiate pe principiile Dreptăţii, a Egalităţii înaintea legii şi a respectului Proprietăţii.

Pătrunşi că de la cele d'întâiu optu baze fundamentale coprinse aice, atârnă asistenţa politică şi naţională a Patrii noastre, căci dintre noi sub-însemnaţii vom avea dreptul de alegători, încredinţându soarta ţării în mâinile deputaţilor, ne îndatorăm că votul nostru îl vom da numai pentru aceia, cari mai 'nainte de zioa alegerii, voru chezăşui prin înscrisu îndatorire, că vor declara aceste baze, le voru susţine cu consciinţă şi le voru vota în divanul ad hoc pe faţă, iară nu cu votu secretu".

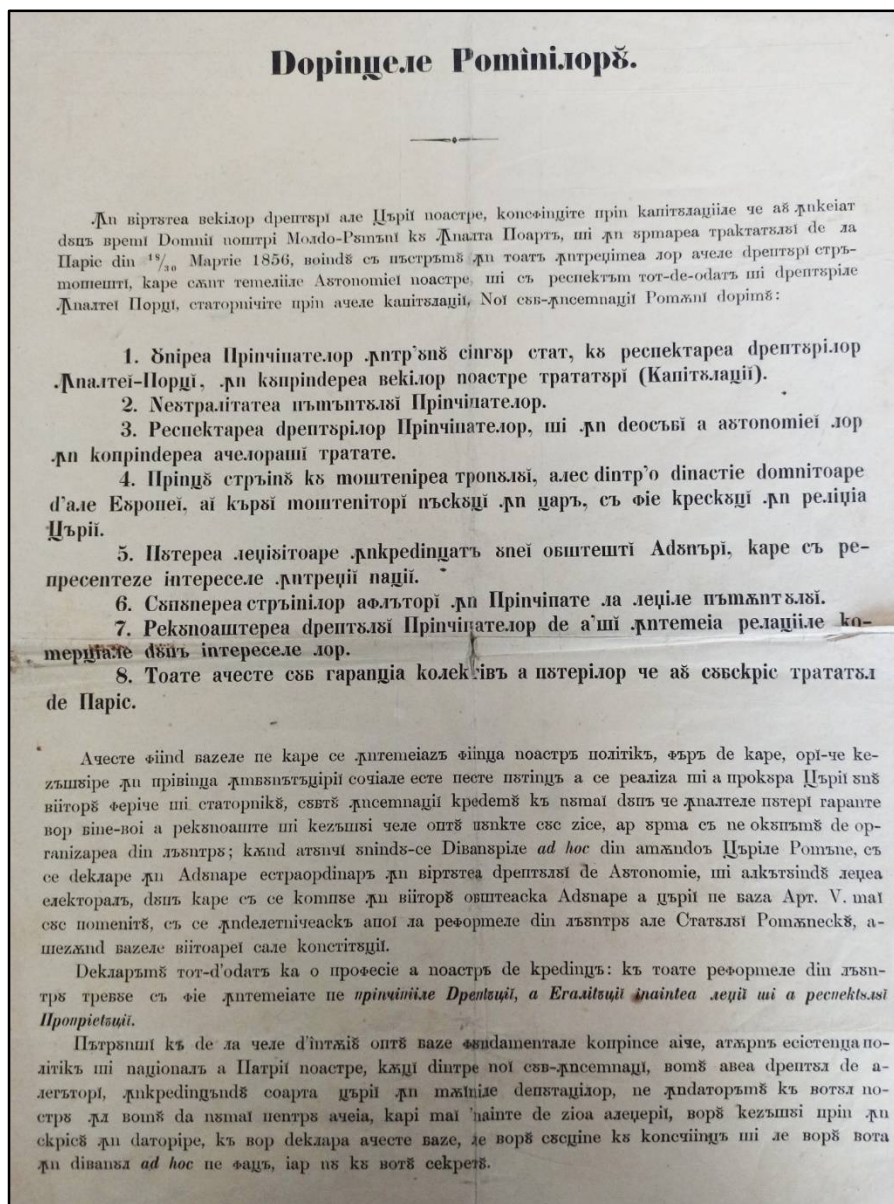

Figura 1. Textul documentului, prima pagină.

[illegible]

[illegible]

Figura 3. Semnatarii documentului, a treia pagină.

